

تأثیر فرهنگ بر متغیرهای اجتماعی؛ مقایسه‌ی مفهوم شادمانی در شهر تهران و روستای ارزنه

(صفحات ۷۳ تا ۹۹)

زهره کاظمیان پور^۱ * ابوالقاسم شهریاری^۲

پن‌یرش: ۹۵/۱۱/۱۰

دریافت: ۹۵/۰۸/۱۲

چکیده

از جمله مسائلی که در بررسی‌های فرهنگی باید مدنظر قرار گیرد این است که جوامع دارای فرهنگ‌های متفاوت، متغیرهای اجتماعی را به‌صورت متفاوتی تغذیه می‌نمایند. در این تحقیق برای بررسی این مساله، شادمانی اجتماعی در دو فرهنگ شهری و روستایی مورد مطالعه قرار گرفته است. هدف پژوهش پاسخ به این پرسش‌ها بوده است که آیا بین شهر و روستا در جامعه ایران در میزان شادمانی تفاوت وجود دارد؟ و عوامل مؤثر شادمانی در دو جامعه مورد نظر چیست؟ در این تحقیق، از روش پیمایش استفاده شده است. جامعه آماری تحقیق حاضر شامل کلیه زنان و مردان شهر تهران و روستای ارزنه در سال ۱۳۹۳ است. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که بین شهر و روستا در میزان شادمانی در جامعه مورد نظر تفاوت معنادار مشاهده نشده است، اما با توجه به عوامل مؤثر بر شادمانی در هر یک از دو جامعه هدف، می‌توان به دو نوع متفاوت از شادمانی اشاره نمود: شادمانی مؤثر از عوامل بیرونی همچون دسترسی به امکانات و پایگاه اجتماعی در شهر تهران و شادمانی مؤثر از عوامل درونی همچون اعتقادات دینی و اعتماد اجتماعی تعمیم یافته در روستای ارزنه. مهم‌ترین

۱. کارشناسی ارشد جامعه‌شناسی، دانشگاه تهران؛

Zohre.kazemian@gmail.com
Ab.shahriari@stu.um.ac.ir

۲. دانشجوی دکتری علوم سیاسی دانشگاه فردوسی مشهد (نویسنده مسئول)؛

تأثیر فرهنگ بر متغیرهای اجتماعی؛ مقایسه‌ی مفهوم شادمانی در شهر تهران و روستای ارزنه
متغیر در ایجاد شادمانی برای شهر تهران، دسترسی به امکانات و برای روستای ارزنه، دین‌داری
است.

واژگان کلیدی: شادمانی، نظریه فرهنگ، تهران، ارزنه.

Archive of SID

مقدمه

شادمانی به عنوان یکی از مهم‌ترین جنبه‌های زندگی بشر، قدمتی به بلندای تاریخ دارد. از دوران یونان باستان تا عصر کنونی، شادمانی یکی از عواملی بوده که توجه نظریه پردازان را به خود جلب کرده است. از هرودت و ارسطو که در نوشته‌های خود از اخلاقیات به عنوان بهترین شکل ممکن برای زندگی و شکوفایی سخن می‌گویند تا توماس اکویناس که شادمانی را به معنی نزدیکی به خداوند می‌داند (Diener, 2000: 42). افلاطون نیز در کتاب جمهوری به سه عنصر در وجود انسان اشاره می‌کند که عبارت‌اند از: قوه عقل یا استدلال، احساسات، و امیال. او شادمانی را حالتی از انسان می‌داند که بین این سه عنصر تعادل و هماهنگی وجود داشته باشد (Schimmel, 2009: 94).

دلیل اهمیت یافتن شادمانی در میان جامعه‌شناسان آن است که شادمانی از یک سو متأثر از ساختارهای موجود در جامعه است و از سوی دیگر بر فرآیند توسعه جامعه تأثیرگذار است. شادمانی صرف نظر از چگونگی به دست آوردن آن، می‌تواند سلامتی جسمانی را بهبود بخشد، احساس امنیت بیشتری ایجاد کند، تصمیم‌گیری را آسان‌تر سازد (فضل‌الهی و دیگران، ۱۳۸۹: ۹۰). در عصر حاضر نیز بعد از آنکه ایده نظریه پردازانی که بر این عقیده بودند که توسعه اقتصادی می‌تواند مشکلات بشر را برطرف کند، شکست خورد و خود مشکلات عدیده‌ای را به وجود آورد، نظرها به سوی توسعه اجتماعی-فرهنگی معطوف گردید. در این زمان موضوع شادمانی به عنوان عاملی که می‌تواند تغییرات عمده‌ای را در جامعه ایجاد کند، توجه‌ها را به خود جلب کرد و به عنوان یکی از اصلی‌ترین نیازهای جوامع نوین مطرح گردید. چراکه زندگی در عصر سرعت و به طبع آن کم شدن روابط میان انسان‌ها و از طرف دیگر نیازهای عاطفی و روانی که به دلایل مختلفی بی‌پاسخ می‌مانند، احساس سرخوردگی و میل به تنها بودن را در میان افراد افزایش می‌دهند. با توجه به اینکه این دو معضل در کنار یکدیگر موجب ایجاد افسردگی شده که خود یکی از مسببان افزایش جرائم و ناهنجاری‌هایی مانند اعتیاد و سرقت و خودکشی و غیره است، نظریه پردازان بدین نتیجه رسیدند که برای جلوگیری از این آسیب‌ها می‌بایست شادمانی را در میان جامعه رونق

داد (کشاورز و مولوی، ۱۳۸۷: ۱۹).

در جامعه ایران، هر چند هنوز نبود شادمانی به لحاظ بین‌الذهانی یک مسئله اجتماعی به شمار نیامده است و همچنان آسیب‌های اجتماعی نظیر جرم، طلاق، فساد، خشونت، اعتیاد و غیره، در صدر مسائل اجتماعی در این حوزه باز شناخته می‌شود، ولی باید گفت این مسائل همگی وجه منفی همان چیزی است که توجه و تمرکز بر آن (که احساس شادمانی بخشی از آن را تشکیل می‌دهد) می‌تواند تا حد قابل توجهی از میزان و آثار مخرب این آسیب‌ها بکاهد و علاوه بر آن، با ایجاد فضایی با نشاط و امید بخش در میان افراد جامعه، جایگزین‌های جدید و پویایی را برای توسعه و پیشرفت پیشنهاد کند. روانشناسان نیز تقابل میان این دو وجه را با عنوان روان‌شناسی مثبت و روان‌شناسی منفی یاد کرده، بر لزوم این پارادایم شیفت تأکید می‌کنند (چلبی و موسوی، ۱۳۸۷: ۳۷).

شادمانی که برگردان واژه happiness است به وضعیتی اطلاق می‌گردد که دارای دوام و پایداری باشد، اما شادی و سرور و بقیه واژه‌ها که برگردان واژه JOY هستند به اموری اطلاق می‌گردند که سطحی و زودگذر باشد. مثلاً اموری مانند مواد مخدر یا قمار گرچه شاید بتوانند در کوتاه مدت احساس مثبت تلقی شوند اما فاقد آن توانایی هستند که اثر بلندمدت بر زندگی فرد بگذارند (Duncan, 2010:164). اما در بررسی شادمانی باید یک اصل را در نظر داشت و آن اینکه شادمانی و نحوه ابراز آن و عوامل موجد آن یک امر کاملاً فرهنگی است و ممکن است از یک جامعه به جامعه دیگر تفاوت داشته باشد. شادمانی گرچه یک غریزه ذاتی و خدادادی محسوب می‌شود اما در عین حال این فرهنگ یک جامعه است که تعیین‌کننده چگونگی ابراز و میزان آن است لذا ضروری می‌نماید که با توجه به فقدان ادبیات نظری کافی در باب شادمانی در فرهنگ ایرانی و اهمیت روز افزون این مسئله در جامعه ایران به بررسی وجوه و ابعاد آن پردازیم.

در این مقاله برآنیم که به بررسی شادمانی در جامعه ایران پردازیم و از آنجا که حدود ۳۵ درصد جامعه ایران در روستا ساکن هستند جامعه مورد هدف به دو گروه ساکن شهر و روستا تقسیم گردیده‌اند تا علاوه بر شناخت جامعه ایران خرده فرهنگ روستایی و شهری نیز بررسی گردد

تحقیق حاضر در صدد است تا ویژگی اجتماعی ثابتی به نام شادمانی را در دو فرهنگ کاملاً متمایز از یکدیگر، مورد بررسی قرار دهد و به اهداف مورد اشاره در ذیل

که سوالات اصلی تحقیق نیز هستند، پاسخ دهد:

۱. آیا بین شهر و روستا در جامعه ایران در میزان شادمانی تفاوت وجود دارد؟
۲. عوامل مؤثر بر شادمانی در دو جامعه مورد نظر چیست؟

۱. ادبیات تحقیق

۱-۱. ادبیات تجربی

در این بخش، پیشینه نظری و پیشینه تجربی مورد بررسی قرار گرفته و مفاهیمی که در این پژوهش مورد نظر هستند، تعریف خواهند شد. در انتها نیز با استناد به پیشینه نظری و تجربی، متغیرهای مورد بررسی و فرضیات بیان می‌گردند. از آنجا که هدف اصلی این پژوهش مطالعه تطبیقی میان دو جامعه با معیارهای متفاوت در یک کشور است، دو نظریه مرتبط یعنی نظریه فرهنگ و نظریه نیازها، به عنوان مبنای نظری انتخاب گردیدند.

۲. نظریه فرهنگ^۱

ارائه‌دهندگان این نظریه اعتقاد دارند که احساسات انسان نتیجه مستقیم مکانیسم‌های فیزیولوژیکی با عصبی نیست، بلکه احساسات همواره در زمینه خاص فرهنگی واقع می‌شود؛ بنابراین احساسات کاملاً فرهنگی هستند. در نتیجه مفاهیم گوناگون (مانند شادمانی) می‌توانند در سراسر دنیا معانی گوناگونی داشته باشد و مردم جوامع مختلف رویدادهای و تجارب مثبت متفاوتی را به عنوان نمونه‌هایی از نشاط دسته‌بندی کنند. به عبارت دیگر این نظریه به رفتار بشر بر این اساس نظر می‌اندازد که آنچه ما هستیم، احساس می‌کنیم، فکر و اندیشه می‌کنیم، چگونگی عمل ما و غیره تحت تأثیر فرهنگی که در آن زندگی می‌کنیم شکل می‌گیرد. این نظریه تأکید می‌کند که در فرهنگ‌های مختلف به دلیل شرایط متفاوت در اجتماعی شدن، ممکن است رفتار شناختی گوناگونی وجود داشته باشند؛ بنابراین در استفاده از این نظریه باید این امر را در نظر گرفت که تجربه شادمانی در فرهنگ‌های گوناگون می‌تواند متفاوت باشد. این امر بدیهی به نظر

1. Culture Theory

می‌آید که آنچه یک بودائی از معنای شادمانی درک می‌کند، متمایز از چیزی است که یک مسلمان و یا یک مسیحی در نظر دارد (Schimmel, 2009: 96).

در یک فرهنگ فردگرا، احساسات شخصی مهم و تأثیرگذار است و در یک فرهنگ جمع‌گرا قضاوت و هنجارهای گروه. به طور مثال، داینر معتقد است که احساسات نقش بسیار کمی را در قضاوت درباره رضایت از زندگی در جوامع جمع‌گرا ایفا می‌کند نسبت به جوامع فردگرا. در جوامع جمع‌گرا، هنجارهای گروهی نقش بسیار تعیین‌کننده‌ای دارند (Diener, 2000: 61).

پژوهشگرانی که این نظریه را به عنوان مبنای نظری در نظر گرفته‌اند، برخی متغیرها مانند دین‌داری و اعتماد اجتماعی را از جمله عوامل مؤثر بر شادمانی معرفی نموده‌اند.

محققین معتقدند که یکی از عوامل مؤثر در ایجاد شادمانی، ایمان مذهبی است. از آنجا که فرد با ایمان دارای ارتباطات و اعتقادات معنوی است، کمتر احساس رهاشدگی، پوچی و تنهایی می‌کند. راهبردهای دینی مانند نماز و سایر مناسک، یکی از روش‌هایی است که برای افزایش سطح شادمانی انجام می‌گیرد. انجام مناسک مذهبی معمولاً روابط و اتصالات اجتماعی را افزایش می‌دهد و احساس داشتن هدف در زندگی را در فرد ایجاد می‌کند (Feressis, 2002: 207). دورکیم معتقد است مذهب یک نیاز اجتماعی است که با وجود تغییراتی که ممکن است در سازمان اجتماع روی دهد همواره وجود خواهد داشت (منظری توکلی و عراقی پور، ۱۳۸۹: ۲۳). مذهب از سه طریق می‌تواند در مقابله با فشارهای گوناگون روانی و محیطی مؤثر باشد که عبارت‌اند از:

نخست آنکه، مذهب می‌تواند به عنوان بخشی از فرایند مقابله تلقی گردیده و بر نحوه ارزیابی خود از عامل تهدیدکننده و شدت آن اثر بگذارد. به عبارت دیگر مذهب ممکن است متغیرهای میانجی مانند محدودیت‌های شخصی و اجتماعی فرد و نیز چگونگی ادراک از منابع و رویدادهای فشارزا را تحت تأثیر قرار دهد.

دوم آنکه، مذهب می‌تواند در فرایند مقابله مداخله نماید، یعنی در تعریف مجدد از مشکل به گونه‌ای که قابل حل باشد کمک کند. از این رو مذهب به افراد کمک می‌کند تا خود را از نظر هیجانی حفظ کرده و در برخورد با آن موقعیت از طریق معنا جویی و امیدوار ماندن تلاش نمایند.

سوم آنکه، مذهب می‌تواند نتایج و پیامدهای حاصل از عوامل فشارزا را تحت تأثیر قرار بدهد. بدین معنی که تفسیر افراد از نتایج مربوط به رویدادها و حوادث زندگی، تحت تأثیر باورها و اعتقادات مذهبی قرار می‌گیرد (منظری توکلی و عراقی پور، ۱۳۸۹: ۲۶).

تحقیقات انجام گرفته در داخل و خارج از کشور نیز وجود چنین رابطه‌ای را تأیید می‌کند: کرمی (۱۳۸۱)، الیاسی (۱۳۸۵)، آزموده و همکاران (۱۳۸۶)، کشاورز و وفاییان (۱۳۸۶)، نشاط دوست و همکاران (۱۳۸۶)، علی محمدی و جان بزرگی (۱۳۸۷)، روحانی و معنوی پور (۱۳۸۷)، یعقوبی و خیرخواه (۱۳۸۷)، هزارجریبی و آستین افشان (۱۳۸۸)، فلاح و نیک فرجام (۱۳۸۸)، منظری توکلی و عراقی پور (۱۳۸۹)، یعقوبی (۱۳۸۹)، عسگری و همکاران (۱۳۹۰)، بیرامی و همکاران (۱۳۹۰)، باقری و همکاران (۱۳۹۰)، صحرائیان و همکاران (۱۳۹۰)، زارعی متین و همکاران (۱۳۹۰)، احدی و باقری (۱۳۹۱)، ضمیری نژاد و همکاران (۱۳۹۲)، اینگلهارت^۱ (۱۹۹۰)، مایرز^۲ (۲۰۰۰)، راین و دسی^۳ (۲۰۰۰)، فرسیس^۴ (۲۰۰۲)، سلیگمن^۵ (۲۰۰۲)، فرانسسیس^۶ (۲۰۰۳)، آدلر و فالگی^۷ (۲۰۰۵)، تکاچ^۸ (۲۰۰۶)، وینهوون^۹ (۲۰۰۶)، کسیر^{۱۰} (۲۰۰۸) و عقیلی و کومار^{۱۱} (۲۰۰۸).

متغیر دیگر، اعتماد اجتماعی است، گیدنز^{۱۲} مفهوم اعتماد را با تعریفی که فرهنگ آکسفورد از اعتماد ارائه می‌کند آغاز کرده و اعتماد را به عنوان اطمینان یا اتکا به نوعی کیفیت، یا صفت و یا اطمینان به حقیقت عبارت یا گفته‌ای توصیف می‌کند. به اعتقاد وی مفهوم اطمینان و اتکا با هم مرتبط می‌باشند (زین آبادی، ۱۳۸۷: ۱۴). گیدنز اعتماد اجتماعی

1. Inglehart
2. Myers
3. Ryan & Deci,
4. Ferriss
5. Seligman
6. Francis
7. Adler & Fagley
8. Tkach
9. Veenhoven
10. Kesebir
11. Aghili & Kumar
12. Giddens

تأثیر فرهنگ بر متغیرهای اجتماعی؛ مقایسه‌ی مفهوم شادمانی در شهر تهران و روستای ارزنه.....

را به سه دسته: ۱- اعتماد بنیادی^۱ ۲- اعتماد بین شخصی^۲ ۳- اعتماد انتزاعی^۳ تقسیم می‌کند. دسته اول اعتماد به افرادی است که در روابط رو در رو می‌شناسیم، مانند خانواده، خویشاوندان و دوستان. دسته دوم اعتماد به نهادها و سازمان‌های اجتماعی و افراد حقوقی است مانند پلیس، قضات، اساتید و معلمان، هنرمندان و غیره دسته سوم اعتماد به افرادی است که نمی‌شناسیم مانند شهروندانی که در شهر و کشور خود با آنان هم شهری یا هم وطن هستیم اما هیچ شناخت دیگری از آنان نداریم (گیدنز، ۱۳۸۰: ۸۱۱).

گیدنز جوامع مدرن را تحت تسلط نظام‌های انتزاعی می‌داند و به همین دلیل اعتماد را امری بسیار مهم عنوان می‌کند. از نظر وی نیاز به اعتماد با فاصله‌گیری روابط زمانی و مکانی افراد در ارتباط است (ریتزر^۴، ۱۳۸۷: ۷۶۸)؛ بنابراین، اعتماد انتزاعی و یا همان اعتماد نهادی، عاملی مهم و مؤثر بر متغیرهای اجتماعی، از جمله شادمانی است. تأثیر این متغیر نیز در تحقیقاتی مورد بررسی قرار گرفته و تأیید شده است: ناییبی (۱۳۷۴)، چلبی و موسوی (۱۳۸۷)، پناهی و دهقانی (۱۳۹۱)، امیرکافی و زارع (۱۳۹۱)، اکبرزاده و همکاران (۱۳۹۲)، پورتینگا^۵ (۲۰۰۶)، کسیر (۲۰۰۸)، بونسکوف^۶ (۲۰۰۸)، دولان و همکاران^۷ (۲۰۰۸)، رام^۸ (۲۰۱۰) و چانگک^۹ (۲۰۰۹).

۳. نظریه نیازها^{۱۰}

این نظریه بر این امر تأکید دارد که نیازهایی وجود دارند که در میان انسان‌ها مشترک می‌باشند و احساس رضایت افراد به میزان رفع این نیازها بستگی دارد. دانشمندان این نظریه اعتقاد دارند که با فهرست کردن ویژگی‌های مردم شادمان و غمگین می‌توان به این نیازها پی برد؛ زیرا، منابع و شرایطی که انسان در آن قرار می‌گیرد و نیازهای اساسی

1. Foundation Trust
2. Interpersonal Trust
3. Abstract Trust
4. Ritzer
5. Poortinga
6. Bjørnskov
7. Dolan & et al
8. Ram
9. Chang
10. Throry Needs

که وی دارد، منعکس کننده وضعیت آنهاست.

طرفداران این نظریه مدعی‌اند که تفاوتی که در شادمانی کشورهای مختلف دیده می‌شود را می‌توان با منابعی که کشورها در اختیار مردم خود قرار می‌دهند تا نیازهای اساسی خود را برطرف سازند، بررسی کرد. کشورهای ثروتمند دارای سطح بالایی از رضایت از زندگی و به تبع آن شادمانی هستند. ادعای اصلی این نظریه بر این امر استوار است که نیازهای اصلی انسان را می‌توان به شکل سطوح مختلفی از نقاط قوت در نظر گرفت. در این نظریه چنین عنوان می‌گردد که حصول نیازهای اساسی به رضایت از زندگی تبدیل شده و در این صورت همواره شادمانی افزایش خواهد یافت، اگرچه عوامل دیگر نیز ممکن است مؤثر باشند (Deiner, 2000:43). با استناد به این نظریه، می‌توان اشاره نمود که دو خرده فرهنگ موجود در یک کشور نیز، دارای نیازهای متفاوتی هستند و به همین دلیل نیز نباید نگاه یکسانی بدان‌ها داشت و عوامل مؤثر بر ایجاد شادمانی در هر دو را، یکسان و دارای تأثیرگذاری مشابه متصور شد.

در این نظریه، دو متغیر رضایت از زندگی و دسترسی به امکانات به عنوان عوامل مؤثر بر شادمانی معرفی می‌گردند. رضایت از زندگی^۱ به کیفیت و شرایط زندگی مانند ثروت، اشتغال، روابط خانوادگی و غیره اشاره دارد که ممکن است رضایت یا عدم رضایت را ایجاد کند (Duncan, 2010:166). به عبارت دیگر، رضایت از زندگی امری شناختی محسوب می‌شود. در بررسی‌های مربوط به رضایت از زندگی، شادمانی به طور کلی به رضایت از زندگی در جنبه‌های متفاوت آن بستگی دارد. این رضایت از زندگی سلسله مراتبی دارد که سطوح بسیار خصوصی مانند ازدواج و سطوح عمومی مانند تلاش برای حفظ محیط‌زیست را در بر می‌گیرد (Glatzer, 2000:505). تحقیقات انجام گرفته، وجود رابطه میان رضایت از زندگی و شادمانی را تأیید نموده‌اند: ناییبی (۱۳۷۴)، نشاط دوست (۱۳۸۸)، عنبری و حقی (۱۳۹۳) فرجی و خادمیان (۱۳۹۲)، آرگیل^۲ (۲۰۰۱).

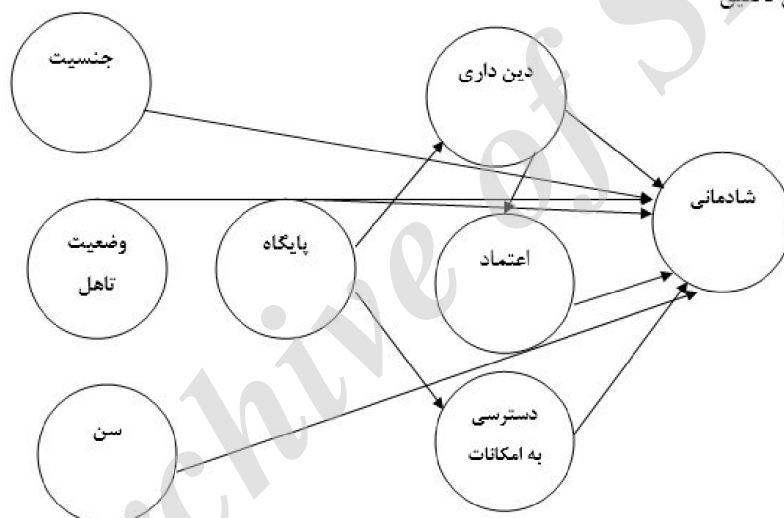
دسترسی به امکانات تفریحی، آموزشی، ورزشی و غیره نیز از دیگر متغیرهایی است که در این نظریه مورد توجه قرار گرفته است. از آنجا که منابعی که در هر جامعه برای

1. Life satisfaction
2. Argyle

تأثیر فرهنگ بر متغیرهای اجتماعی؛ مقایسه‌ی مفهوم شادمانی در شهر تهران و روستای ارزنه.....

بر آوردن شده نیازها وجود دارد متفاوت است و همچنین بر اساس فرهنگ حاکم بر آن تنوع می پذیرد، متغیرهایی که از آن تأثیر می پذیرند نیز متفاوت از فرهنگ حاکم بر جامعه ای دیگر هستند. از نظر اینگلهارت اساساً هر پاسخی تا حدی متأثر از محیطی است که در آن پرسیده می شود و این سؤال هم استثناء نیست. پاسخ ها هم بازتاب نوسان های کوتاه مدت (ناشی از رویدادهای اقتصادی، اجتماعی و سیاسی) و هم بازتاب عامل بلندمدت فرهنگی هستند (اینگلهارت، ۱۳۷۳: ۳۰). ربانی و همکاران (۱۳۹۰) وجود ارتباط میان این متغیر و شادمانی را در تحقیق خود تأیید کرده اند.

مدل تحقیق

تصویر شماره ۱: مدل تحقیق

۱-۲. چارچوب نظری

بر اساس آنچه بیان گردید، چارچوب نظری پژوهش حاضر، تلفیقی از نشریه فرهنگ و نیازها خواهد بود. برای بررسی تطبیقی میان دو جامعه انتخاب شده، چهار متغیر: دین داری، اعتماد نهادی، رضایت از زندگی و دسترسی به امکانات انتخاب گردیده و مورد سنجش قرار خواهند گرفت. همچنین، متغیرهای زمینه ای چون: پایگاه اجتماعی،

جنسیت و وضعیت تأهل که در تحقیقات مختلف - به عنوان عوامل مؤثر بر شادمانی معرفی گردیده‌اند: آرگیل (۲۰۰۱)، پروپ^۱ (۲۰۰۹) و اسمیچل^۲ (۲۰۰۹)، - در این پژوهش نیز انتخاب گردیده‌اند.

این مدل، در دو محیط متفاوت مورد بررسی قرار گرفته و نتایج آن بررسی قرار خواهد گرفت.

۴. فرضیه‌های تحقیق

۱. بین شهر و روستا در میزان شادمانی تفاوت معنادار وجود دارد.
۲. بین دین‌داری و شادمانی رابطه مستقیم وجود دارد.
۳. بین اعتماد نهادی و شادمانی رابطه مستقیم وجود دارد.
۴. بین رضایت از زندگی و شادمانی رابطه مستقیم وجود دارد.
۵. بین دسترسی به امکانات و شادمانی رابطه مستقیم وجود دارد.
۶. بین زنان و مردان در میزان شادمانی تفاوت معنادار وجود دارد.
۷. بین متأهلین و مجردان در میزان شادمانی تفاوت معنادار وجود دارد.
۸. بین پایگاه اقتصادی و اجتماعی و شادمانی رابطه مستقیم وجود دارد.

۵. روش پژوهش

در این تحقیق، از روش پیمایشی استفاده شده است. جامعه آماری تحقیق حاضر شامل کلیه زنان و مردان شهر تهران و روستای ارزنه در سال ۱۳۹۳ است. حجم نمونه بر اساس فرمول کوکران ۳۹۶ نفر تعیین گردید. با توجه به اینکه جامعه آماری این تحقیق دارای دو قسمت است، حجم نمونه بر اساس فراوانی جمعیت، تقسیم گردید. بدین ترتیب که با تقسیم حجم نمونه به چهار قسمت، ۳۰۰ نفر از حجم نمونه در شهر تهران مورد بررسی قرار گرفتند و ۱۰۰ نفر نیز در روستای ارزنه. پس از جمع‌آوری داده‌ها و حذف پرسشنامه‌های با خطای بالا، تعداد نمونه مورد بررسی به ۳۰۶ نفر رسید. در این تحقیق جهت نمونه‌گیری، از روش نمونه‌گیری تصادفی استفاده گردید.

1. Propp
2. Schimmel

۶. معرفی ابزار

به منظور جمع‌آوری اطلاعات مورد نیاز از پرسشنامه استفاده شده است. مقیاس ابزار اندازه‌گیری، لیکرت است؛ گویه‌ها به ترتیب بسیار کم، کم، متوسط، زیاد و بسیار زیاد قرار گرفته و به ترتیب نمرات ۱ تا ۵ به آن‌ها تعلق گرفته است. شاخص‌های مورد استفاده از ترکیب گویه‌های طرح‌شده و محاسبه میانگین برای آن‌ها، ساخته شده‌اند. برای سنجش شاخص شادمانی سؤالاتی با مضمون میزان احساس شادمانی، میزان شادی فرد نسبت به همسن و سالان، عشق ورزیدن به زندگی و غیره طراحی گردید. شاخص دین‌داری با سؤالاتی در ابعاد اعتقادی و مناسکی مورد سنجش قرار گرفت. شاخص دسترسی به امکانات با گویه‌های چون دسترسی به امکانات آموزشی، دسترسی به امکانات ورزشی و امکانات تفریحی سنجیده شد. طبقه یا پایگاه اقتصادی-اجتماعی از طریق چهار متغیر تحصیلات پدر، تحصیلات مادر، تحصیلات پاسخگو و درآمد ماهیانه اعضای خانواده محاسبه گردید. رضایت از زندگی با سؤالاتی درباره میزان خوشایند بودن زندگی سنجیده شد. برای بررسی میزان اعتماد از تقسیم‌بندی اعتماد توسط گیدنز سود جسته شده است که با توجه به پیشینه نظری تحقیق صرفاً اعتماد نهادی سنجیده شده است. وضعیت تأهل به دو گروه متأهل و مجرد تقسیم گردید. سن نیز در مفهوم سن مداوم سنجیده شد.

۷. روایی و پایایی

جهت بررسی قابلیت اعتماد پرسشنامه از آماره آلفای کرون باخ که میزان همبستگی درونی گویه‌های مربوط به یک شاخص را نشان می‌دهد، استفاده شده است. آلفای محاسبه شده در جدول زیر عنوان شده است:

جدول ۱. پایایی متغیرها

نام متغیر	شادمانی	دین‌داری	دسترسی به امکانات	اعتماد	رضایت از زندگی
میزان آلفا	۰,۸۳۶	۰,۷۸۲	۰,۸۵۸	۰,۷۰۰	۰,۷۳۵

تفسیر: میزان آلفای محاسبه شده نشان‌دهنده وجود قابلیت اعتماد مطلوبی در شاخص‌های موردنظر است.

جهت بررسی اعتبار و روایی پرسشنامه نیز از اعتبار سازه استفاده شده است.

جدول ۲. روایی متغیرها

نام متغیر	شادمانی	دین‌داری	دسترسی به امکانات	اعتماد	رضایت از زندگی
ضریب عاملی	۰.۶۲۴	۰.۵۹۶	۰.۷۰۳	۰.۶۰۴	۰.۵۸۰

تفسیر: ضریب عاملی محاسبه گردیده برای متغیرهای تحقیق در همه موارد بالاتر از ۰/۵ است و از این امر حکایت می‌کند که سوالات تحقیق از روایی لازم جهت ساخت متغیرهای مورد نظر برخوردارند.

۸. یافته‌ها

یافته‌های تحقیق در دو بخش توصیفی و تحلیلی ارائه خواهند شد.

الف) یافته‌های توصیفی

- توصیف تعداد زنان و مردان در شهر و روستا

جدول ۳. توزیع پاسخگویان بر اساس جنسیت در شهر و روستا

مکان	شهر	روستا	جمع
جنسیت			
مرد	۱۳۶	۵۹	۱۹۵
زن	۷۹	۳۳	۱۱۱
جمع	۲۱۵	۹۱	۳۰۶

- توصیف وضعیت تأهل در شهر و روستا

جدول ۴. توزیع پاسخگویان بر اساس وضعیت تأهل در شهر و روستا

وضعیت تأهل	شهر		روستا		جمع	
	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد
متأهل	۲۵	۳۳	۵۱	۶۷	۷۶	۲۵
مجرد	۱۹۰	۸۲.۶	۴۰	۱۷.۴	۲۳۰	۷۵
جمع	۲۱۵	۷۰.۲	۹۱	۲۹.۸	۳۰۶	۱۰۰

توصیف: ۷۰ درصد از حجم نمونه از شهر تهران و ۳۰ درصد از روستای ارزنه هستند.

تأثیر فرهنگ بر متغیرهای اجتماعی؛ مقایسه‌ی مفهوم شادمانی در شهر تهران و روستای ارزنه.....

از میان کل حجم نمونه، ۲۵ درصد متأهل و ۷۵ درصد مجردند.

- توصیف طبقه اجتماعی در شهر و روستا

جدول ۵. توزیع متغیر پایگاه اجتماعی در شهر و روستا

وضعیت متغیر	پایین		متوسط				بالا	
	شهر		روستا		شهر		روستا	
	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی
پایگاه	۲۷	۵۸	۲۷	۸۴	۲،۲	۲	۳۹	۰

توصیف: در شاخص طبقه اجتماعی در تهران، ۴۰ درصد از پاسخگویان در طبقه اجتماعی بالا بوده‌اند و ۲۷ درصد از طبقه پایین و ۳۴ درصد نیز جزو طبقه متوسط به شمار می‌آیند؛ اما در روستای ارزنه، همه پاسخگویان در روستا جزو طبقه پایین محسوب شده و تنها ۲ درصد در طبقه متوسط قرار می‌گیرند.

- توصیف شادمانی در شهر و روستا

جدول شماره ۶. توزیع متغیر شادمانی در شهر و روستا

وضعیت متغیر	پایین		متوسط				بالا	
	شهر		روستا		شهر		روستا	
	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی
شادمانی	۶،۴	۱۴	۱،۱	۱	۶۴	۲۹،۸	۲۲	۲۴،۲

میانگین شهر: ۳،۲۱؛ میانگین روستا: ۳،۴

توصیف: شاخص شادمانی در شهر تهران، ۶۳ درصد از پاسخگویان میزان شادمانی خود را بالا گزارش نموده‌اند و ۳۰ درصد نیز در حد متوسط؛ اما حدود ۶ درصد از افراد میزان شادمانی خود را کم دانسته‌اند. میانگین محاسبه شده نیز نشان می‌دهد که شادمانی در شهر تهران از میانه بالاتر بوده و وضعیت مطلوبی را داراست. در روستا ارزنه نیز اکثر پاسخگویان میزان شادمانی خود را بالا گزارش کرده‌اند که ۲۴ درصد در حد متوسط و ۷۴ درصد نیز شادمانی خود را بالا اعلام کرده‌اند. میانگین محاسبه شده نیز نشان می‌دهد که

شادمانی در روستای ارزنه از میانه بالاتر بوده و وضعیت مطلوبی را داراست.

- توصیف متغیر دین داری در شهر و روستا

جدول ۷. توزیع متغیر دین داری در شهر و روستا

وضعیت متغیر	پایین		متوسط				بالا					
	شهر		روستا		شهر		روستا					
	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد				
دین داری	۴۷	۲۱،۸	۴	۴،۴	۹۳	۴۳،۳	۲	۲،۲	۷۵	۳۴،۹	۸۵	۹۳،۴
میانگین شهر: ۲،۶۱ ؛ میانگین روستا: ۴،۱												

توصیف: در شاخص دین داری که بر اساس تمایل به مناسک دینی و همچنین اعتقادات دینی سنجیده شده است، ۲۲ درصد از شهرنشینان میزان اندکی را برای مذهبی بودن خود انتخاب نموده اند، ۴۳ درصد پایبندی خود به مذهب را در حد متوسط داشته اند و ۳۵ درصد از شهرنشینان نیز مذهبی بودن خود را در حد بالا اعلام کرده اند. همچنین با در نظر آوردن میانگین محاسبه شده برای دین داری در شهر، بایست عنوان نمود که این متغیر در شهر تهران در حد متوسط است؛ اما در روستا بیش از ۹۳ درصد روستاییان پایبندی بالایی به دین اعلام کردند و افراد کمی نیز پایبندی ضعیفی به دین داشتند. نمود این وضعیت مناسب را می توان در میانگین این متغیر در روستای ارزنه مشاهده نمود؛ از حداکثر میانگین ممکن که ۵ است، دین داری در این روستا دارای میانگین ۴ است که وضعیت مطلوب آن را گزارش می نماید.

- توصیف متغیر اعتماد در شهر و روستا

جدول ۸. توزیع متغیر اعتماد در شهر و روستا

وضعیت متغیر	پایین		متوسط				بالا					
	شهر		روستا		شهر		روستا					
	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد				
اعتماد	۲۴	۱۱،۲	۴	۴،۴	۱۱۶	۵۴،۲	۲۳	۲۵،۳	۶۸	۳۱،۶	۶۴	۷۰،۳
میانگین شهر: ۲،۸ ؛ میانگین روستا: ۳،۲												

تأثیر فرهنگ بر متغیرهای اجتماعی؛ مقایسه‌ی مفهوم شادمانی در شهر تهران و روستای ارزنه.....

توصیف: در شاخص اعتماد اجتماعی که بر اساس اعتماد اجتماعی بین فردی سنجیده شده است، حدود ۵۵ درصد از شهرنشینان اعتماد در سطح متوسط اعلام کردند و ۳۲ درصد آنان اعتماد بالا و ۱۱ درصد اعتماد در حد پایین گزارش کردند. میانگین محاسبه گردیده نیز نشان می‌دهد که این متغیر در شهر تهران بالاتر از حد میانه است. در روستا بیشتر افراد اعتماد در حد بالا و متوسط داشتند که ۷۰ درصد افراد اعتماد بالا و ۲۵ درصد اعتماد در حد متوسط گزارش کرده‌اند. میانگین محاسبه گردیده نیز نشان می‌دهد که این متغیر بالاتر از حد میانه قرار دارد.

- توصیف رضایت از زندگی در شهر و روستا

جدول ۹: توزیع متغیر رضایت از زندگی در شهر و روستا

وضعیت متغیر	پایین		متوسط				بالا	
	شهر		روستا		شهر		روستا	
	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی
رضایت از زندگی	۱۰	۱۱,۵	۳۰	۳۳,۵	۴۶	۲۴,۲	۴۷	۵۴
میانگین شهر: ۳,۱؛ میانگین روستا: ۳,۲								

توصیف: رضایت از زندگی در هر دو جامعه، بسیار به هم نزدیک است. گرچه درصد روستائینی که رضایت از زندگی خود را بالا گزارش نموده‌اند، بیشتر از شهرنشینان است، اما تجمع شهرنشینان در حد متوسط باعث گردیده تا رضایت از زندگی آن‌ها نیز بالاتر از میانه قرار گیرد.

- توصیف دسترسی به امکانات در شهر و روستا

جدول ۱۰: توزیع متغیر دسترسی به امکانات در شهر و روستا

وضعیت متغیر	پایین		متوسط				بالا	
	شهر		روستا		شهر		روستا	
	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی
دسترسی به امکانات	۱۴	۴۵	۳۶	۳۷,۴	۸۷	۴۸,۶	۹	۱۰
میانگین شهر: ۳,۷؛ میانگین روستا: ۲,۱								

توصیف: تفاوت چشمگیری در دسترسی به امکانات در دو جامعه مشاهده می‌گردد. ساکنین شهر با توجه به میزان توسعه‌یافتگی شهر تهران، امکانات بیشتری را دریافت کرده و به همین دلیل نیز این تفاوت ایجاد گردیده است.

ب) یافته‌های تحلیلی

جدول ۱۱. فرضیه شماره ۱ بین شهر و روستا در میزان شادمانی تفاوت معنادار وجود دارد.

نتیجه	معناداری	نوع آزمون	متغیر آزمون
رد	۰,۵۵	Independent Sample T-test	شهر- روستا

تفسیر: نتایج حاصل از آزمون تفاوت میانگین‌ها برای دو گروه مستقل، نشانگر این امر است که گرچه میانگین شادمانی در روستا به میزان ۲ دهم بیشتر از شهر است، اما این بیشتر بودن به معنی معنادار بودن شادمانی نیست و دو جامعه مورد بررسی در شادمانی در یک سطح قرار دارند.

جدول ۱۲. آزمون فرضیات مثبتی بر همبستگی

نتیجه آزمون	شدت همبستگی	معناداری	محیط	متغیر مستقل	متغیر وابسته
تأیید	۰,۱۷۹°	۰,۰۰۰	شهر	دین‌داری	شادمانی
تأیید	۰,۵۱۷°	۰,۰۰۰	روستا	دین‌داری	
تأیید	۰,۳۹۳°	۰,۰۰۰	شهر	اعتماد	
تأیید	۰,۱۱۳°	۰,۰۰۰	روستا	اعتماد	
تأیید	۰,۵۳۷°	۰,۰۰۰	شهر	رضایت	شادمانی
تأیید	۰,۳۳۰°	۰,۰۰۵	روستا	رضایت	
تأیید	۰,۴۲۸°	۰,۰۰۰	شهر	دسترسی	
تأیید	۰,۴۲۸°	۰,۰۰۰	روستا	دسترسی	
رد	۰,۱۱۵	۰,۶۱۰	روستا	دسترسی	

*معناداری در سطح ۰,۰۱

تفسیر: در شهر تهران، تمامی متغیرها بر شادمانی تأثیرگذار هستند که در این میان ترتیب همبستگی این گونه است: رضایت از زندگی، دسترسی به امکانات، اعتماد و دین‌داری؛ اما در روستای ارزنه، دسترسی به امکانات فاقد رابطه معنادار با شادمانی است و ترتیب همبستگی نیز این گونه است: دین‌داری، رضایت از زندگی و اعتماد. از نتایج حاصل می‌توان نتیجه‌گیری نمود که عوامل تأثیرگذار در هر یک از این دو

تأثیر فرهنگ بر متغیرهای اجتماعی؛ مقایسه‌ی مفهوم شادمانی در شهر تهران و روستای ارزنه.....

جامعه، متفاوت بوده و شادمانی موجود نیز گرچه فاقد تفاوت معنادار بیت شهر و روستا است، اما در هر جامعه دارای خصوصیتی خاص است.

جدول ۱۳. تفاوت معنادار جنسیت و وضعیت تأهل در شادمانی

متغیر آزمون	نوع آزمون	محیط	معناداری	نتیجه
جنسیت	Independent Sample T-test	شهر	۰,۵۰۷	رد
	Independent Sample T-test	روستا	۰,۰۴۷	رد
وضعیت تأهل	Independent Sample T-test	شهر	۰,۲۲۵	رد
	Independent Sample T-test	روستا	۰,۵۰۱	رد

تفسیر: نتایج حاصل نشانگر این امر است که متغیر جنسیت در شهر فاقد تأثیر بر شادمانی است؛ بدین معنی که زنان و مردان در شهر به یک اندازه احساس شادمانی داشته‌اند؛ اما در روستا جنسیت متغیری تأثیر گذاری بر شادمانی بوده و با توجه میانگین محاسبه شده (۳,۶ برای مردان و ۳,۳ برای زنان) مردان روستایی شادمانی بیشتری را گزارش نموده‌اند؛ اما متغیر وضعیت تأهل در هیچ یک از دو محیط تأثیر گذار نیست. گرچه در هر دو محیط، متأهلین شادمانی بیشتری را گزارش نموده‌اند اما این میانگین بیشتری به معنی بهتر بودن آن‌ها در وضعیت شادمانی نیست.

جدول ۱۴. تفاوت معنادار جنسیت و وضعیت تأهل در شادمانی

متغیر آزمون	نوع آزمون	محیط	معناداری	نتیجه
پایگاه	Anova	شهر	۰,۰۰۷	تأیید
پایگاه	Anova	روستا	۰,۰۴۸	تأیید

تفسیر: نتیجه آزمون نشان می‌دهد که متغیر پایگاه اقتصادی-اجتماعی در شهر تأثیر گذار بر شادمانی است اما در روستا چنین تأثیر گذاری را ندارد.

با در نظر آوردن فرضیات مورد بررسی، می‌توان چنین استدلال نمود که گرچه شادمانی بر خلاف نظریاتی که معتقد به تفاوت شادمانی در شهر و روستا هستند و هر یک به بهتر بودن وضعیت شادمانی یک محیط رأی می‌دهند، اما نتیجه حاصل از تحلیل

داده‌ها نشان می‌دهد که شادمانی در بین این دو محیط دارای تفاوت معنادار که به معنای بهتر بودن وضعیت شادمانی است، نیست؛ اما با در نظر گرفتن نتایج آزمون فرضیات متغیرهای مؤثر بر شادمانی می‌توان چنین عنوان نمود که شادمانی گزارش شده در این دو محیط دارای پایه‌های متفاوتی می‌باشند. بدین معنی که گرچه در هر دو محیط شادمانی در وضعیت مطلوبی بسر می‌برد، اما نوع ایجاد این شادمانی با یکدیگر دارای تفاوت است و آنچه در شهر شادمانی را سبب گردیده، متفاوت از شادمانی گزارش شده در روستا است. به بیان دیگر می‌توان چنین بیان نمود که در این دو محیط با دو نوع متفاوت از شادمانی رو به رو هستیم.

بنابراین می‌توان به نظریاتی که به برتری شادمانی شهر یا روستا بر یکدیگر معتقدند این بحث را نیز وارد نمود که در کشوری مانند ایران که دارای خرد فرهنگ‌های بسیار زیاد و متفاوت از یکدیگر است، در نظر آوردن نوع شادمانی هر منطقه و محیط، بایست ایستارهای فرهنگی حاکم بر روابط آن جامعه را نیز مورد توجه قرار داد.

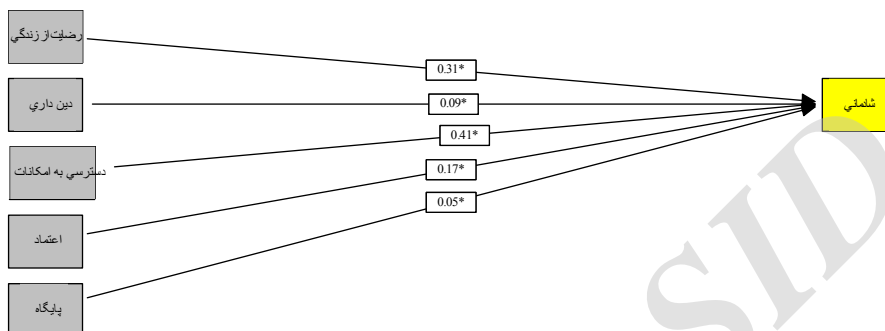
معادله ساختاری

بر اساس آنچه عنوان گردید، برای بررسی دقیق‌تر عوامل مؤثر بر شادمانی در شهر تهران و روستای ارزنه از معادله ساختاری سود جسته شد تا تصویری روشن از تفاوت موجود ارائه گردد. از آنجا که وجود همبستگی میان دو متغیر به معنی وجود رابطه تبیینی میان آن‌ها نخواهد بود و پدیده‌های اجتماعی را نمی‌توان صرفاً با یک عامل تبیین نمود، لذا آزمون‌های قبلی صرفاً تأثیر منفرد متغیرها و نه تأثیر علی چندگانه متغیرها را بر شادمانی اجتماعی نشان دادند. هنگامی که چند متغیر مستقل در مورد یک متغیر وابسته مورد بررسی قرار می‌گیرند، برای جلوگیری از همبستگی کاذب میان متغیرها و همچنین خالص نمودن میزان سهم هر متغیر مستقل با متغیر وابسته، از معادله ساختاری استفاده می‌گردد. این مدل با خالص نمودن میزان همبستگی متغیرهای مستقل، همبستگی کاذب را از معادله حذف نموده و بر اساس اولویت سهم هر متغیر مستقل بر متغیر وابسته، متغیرهای مستقل را وارد معادله نموده و میزان تأثیر گذاری متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته را محاسبه می‌نماید. بدین منظور، نرم‌افزار EQS انتخاب گردید و معادله ساختاری برای هر جامعه جداگانه برآزش شد. نتایج حاصل

تأثیر فرهنگ بر متغیرهای اجتماعی؛ مقایسه‌ی مفهوم شادمانی در شهر تهران و روستای ارزنه

بدین گونه است:

مدل برازش عوامل مؤثر بر شادمانی در شهر تهران

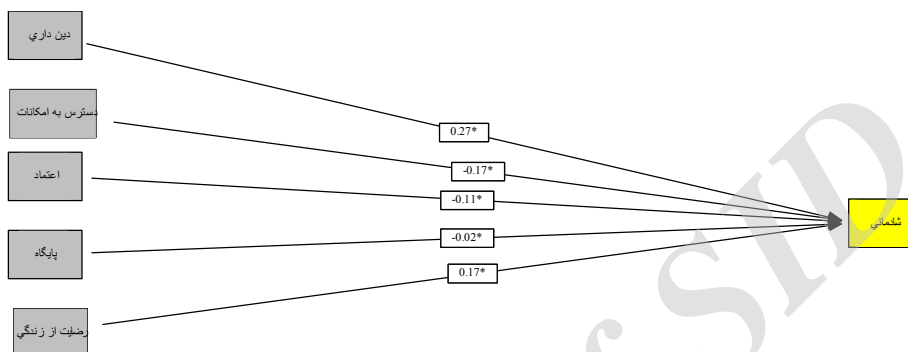
مدل ۲. برازش عوامل مؤثر بر شادمانی در شهر تهران

جدول شماره ۱۵: شاخص‌های برازندگی عوامل مؤثر بر شادمانی در شهر تهران

آماره	CFI	GFI	BONETT	NFI	IFI	MFI	AGFI	Q ²	RMSFA
بrazش مدل	۱	۰,۹۸۴	۰,۹۶۳	۰,۹۸۵	۰,۹۸۶	۰,۹۵۲	۰,۹۷۸	۶,۸۰	۰,۰۰

تفسیر: درباره آماره‌های آورده شده باید یادآور شد که هفت آماره (CFI - IFI - RMSFA - GFI - BONETT - NFI - AGFI) زمانی برازندگی مدل را تأیید خواهند نمود که بین (۰,۹-۱) باشند. آماره (RMSFA) هنگامی برازندگی را تأیید می‌کند که نزدیک به صفر باشد و بیش از ۰,۱ نباشد. آماره‌ی Q^2 نیز بر اساس جدول مربوط به خود مقایسه گردیده و بایست تفاوت معنادار داشته باشد. بر این اساس، برازش مدل عوامل مؤثر بر شادمانی در شهر تهران در تمامی آماره‌ها مورد تأیید قرار می‌گیرد. نتایج حاصل از برازش این مدل نشان می‌دهد که در شهر تهران، دسترسی به امکانات ورزشی و تفریحی و غیره بیشترین سهم را با ضریب ۰,۴۱ در شادمانی داراست. پس از آن نیز به ترتیب رضایت از زندگی با ضریب ۰,۳۱، اعتماد نهادی با ضریب ۰,۱۷، دین داری با ضریب ۰,۰۹ و پایگاه اجتماعی با ضریب ۰,۰۵ داری سهم مثبت در ایجاد شادمانی در شهر تهران هستند.

مدل برازش عوامل مؤثر بر شادمانی در روستای ارزنه

مدل شماره ۳: برازش عوامل مؤثر بر شادمانی در روستای ارزنه

جدول شماره ۱۶: شاخص‌های برازندگی عوامل مؤثر بر شادمانی در روستای ارزنه

آماره	CFI	GFI	BONETT	NFI	IFI	MFI	AGFI	Q ²	RMSFA
برازش مدل	۰,۹۱۰	۰,۹۰۴	۰,۹۰۳	۰,۹۱۷	۰,۹۱۳	۰,۹۱۱	۰,۹۱۱	۲۰,۱۲	۰,۰۷

تفسیر: با توجه به خروجی آماره‌ها، برازش مدل تأیید می‌گردد. نتایج حاصل از برازش این مدل نشان می‌دهد که در روستای ارزنه، دین‌داری با ضریبی بالاتر (۰,۲۷) نسبت به سایر متغیرها، بیشترین سهم را در ایجاد شادمانی در این جامعه دارد. پس از آن نیز تنها متغیر رضایت از زندگی است که دارای ضریب مثبت به میزان ۰,۱۷ است. مابقی متغیرها دارای تأثیرگذاری منفی در شادمانی در روستای ارزنه هستند. بیشترین سهم منفی را دسترسی به امکانات با ۰,۱۷- داراست و پس از آن اعتماد نهادی با ضریب ۰,۱۱- و پایگاه اجتماعی با ضریب ۰,۰۲- دارای تأثیرگذاری منفی بر شادمانی در روستای ارزنه هستند.

نتیجه‌گیری

در این تحقیق در ابتدا با عنایت به دو دیدگاه متفاوت در باب تأثیر زندگی شهری و روستایی بر میزان شادمانی افراد (که هر کدام قائل به برتری یکی از این محیط‌ها می‌باشند)؛ دو جامعه شهری و روستایی انتخاب گردید و میزان شادمانی در هر دو جامعه سنجیده شد، هر چند میانگین شادمانی در روستا به میزان ۲ دهم بیشتر از شهر گزارش شد، اما این بیشتر بودن با استناد به نتیجه آزمون تفاوت میانگین‌ها، به معنی بیشتر بودن شادمانی در روستا نبوده و دو جامعه مورد بررسی در شادمانی در یک سطح قرار داشتند. این نتیجه متفاوت با یافته وینهوون است؛ وی اعلام می‌دارد در کشورهای کمتر توسعه‌یافته میزان شادمانی در شهرهای بزرگ بیشتر است. جهت مشخص نمودن عوامل مؤثر بر شادمانی در شهر و روستا با استناد به پیشینه نظری و تجربی، ۷ متغیر انتخاب گردید و فرضیات آن‌ها طرح شد؛ نتایج حاصل از معادله ساختاری نشان می‌دهد که عوامل مؤثر بر شادمانی در دو جامعه هدف، متفاوت از یکدیگر هستند و می‌توان به نوعی دو نوع شادمانی متفاوت را در این میان مشاهده نمود. یک شادمانی متأثر از رویدادهای بیرونی که در شهر تهران مشاهده می‌گردد و یک شادمانی متأثر از باورهای درونی که در روستای ارزنه گزارش شده است. به بیان دیگر، شادمانی در شهر تهران غالباً شادمانی با منبع بیرونی (همچون دسترسی به منابع) و در روستای ارزنه با منبع درونی (باورهای دینی و اعتماد اجتماعی تعمیم یافته) است. این نتایج هم سو با یافته‌های محققانی همچون داینر است که به درستی بر عامل فرهنگ در تعیین شادمانی تأکید دارد. وی برای اثبات فرهنگی بودن شادمانی با وارد کردن عامل درآمد به عنوان متغیر کنترل، باز هم بدین نتیجه می‌رسد که تفاوت قابل ملاحظه‌ای در بین کشورهای گوناگون وجود دارد. همچنین، نظریه نیازها نیز با نتایج حاصل همخوانی دارند؛ نیازهای متفاوتی در شهر و روستا وجود دارد که منابع یکسان بدان‌ها پاسخ نمی‌دهند. بر این اساس، مهم‌ترین نتیجه پژوهش حاضر را می‌توان چنین عنوان نمود: شادمانی به متغیر فرهنگی است و در سنجش عوامل مؤثر بر آن باید به ویژگی‌های جامعه هدف توجه ویژه نمود و از سنجش متغیرهایی که همخوانی چندانی با جامعه هدف ندارد، حتی اگر مسبوق به سابقه در محیط‌های دیگری باشند، پرهیز نمود.

منابع

۱. احدی، حسن؛ باقری، نسرین (۱۳۹۱)، «تعیین سهم عوامل مؤثر بر شادکامی در دانشجویان»، فصلنامه اندیشه و رفتار، دوره ششم، شماره ۲۴: ۶۹-۷۸.
۲. آزموده، پیمان؛ شهیدی، شهریار؛ دانش، عصمت (۱۳۸۶)، «رابطه بین جهت‌گیری مذهبی با سرسختی و شادکامی در دانشجویان»، مجله روانشناسی، دوره یازدهم، شماره ۱: ۶۰-۷۴.
۳. اکبرزاده، فاطمه؛ دهقانی، حمید؛ خوشفر، غلامرضا؛ جانعلی‌زاده، حیدر (۱۳۹۲)، «بررسی تأثیر سه نوع سرمایه اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی بر شادی جوانان»، جامعه‌شناسی کاربردی، سال بیستم و چهارم، شماره ۱: ۶۷-۸۸.
۴. امیرکافی، مهدی؛ زارع، بهنام (۱۳۹۱)، «بررسی تأثیر سرمایه اجتماعی بر شادکامی (مطالعه موردی: شهر کرمان)»، فصلنامه راهبرد اجتماعی و فرهنگی، سال دوم، شماره ۵: ۴۱-۷۷.
۵. اینگلهارت، رونالد (۱۳۷۳)، تحول فرهنگی در کشورهای پیشرفته، مترجم مریم وتر، تهران: انتشارات کویر، چاپ سوم.
۶. باقری، فریبرز؛ اکبری‌زاده، فاطمه؛ حاتمی، حمیدرضا (۱۳۹۰)، «رابطه بین هوش معنوی و شادکامی و متغیرهای دموگرافیک در پرستاران بیمارستان فاطمه الزهراء و بنت‌الهدی شهرستان بوشهر»، طب جنوب، دوره چهاردهم، شماره ۴: ۲۶۳-۲۵۶.
۷. بیرامی، منصور؛ هاشمی نصرت‌آباد، تورج؛ علایی، پروانه؛ عبدالهی عدلی انصار، وحیده (۱۳۹۰)، «عوامل جمعیت‌شناختی، دینداری با تکیه بر اسلام و عملکرد خانواده در پیش‌بینی شادکامی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی تبریز»، تحقیقات علوم رفتاری، دوره نهم، شماره ۱: ۳۳-۴۳.
۸. پناهی، محمد حسین؛ دهقانی، حمید (۱۳۹۱)، «بررسی عوامل مؤثر بر شادمانی با تأکید بر مشارکت اجتماعی»، جامعه‌شناسی کاربردی، سال بیستم و سوم، شماره ۳: ۱۸-۱.
۹. چلبی، مسعود؛ موسوی، سید محسن (۱۳۸۷)، «بررسی جامعه‌شناختی عوامل مؤثر بر شادمانی در سطوح خرد و کلان»، جامعه‌شناسی ایران، دوره نهم، شماره ۲ و ۱: ۳۴-۵۷.
۱۰. ربانی، علی؛ ربانی، رسول؛ گنجی، محمد (۱۳۹۰)، «رویکردی جامعه‌شناختی به احساس شادمانی سرپرستان خانوار در شهر اصفهان»، مسائل اجتماعی ایران، سال دوم، شماره ۱: ۳۹-۷۳.
۱۱. روحانی، عباس؛ معنوی پور، داوود (۱۳۸۷)، «رابطه عمل به باورهای دینی با شادکامی و رضایت زناشویی در دانشگاه آزاد اسلامی واحد مبارکه»، دانش و پژوهش در روان‌شناسی کاربردی، دوره اول، شماره ۳۶-۳۵: ۱۸۹-۲۰۶.

تأثیر فرهنگ بر متغیرهای اجتماعی؛ مقایسه‌ی مفهوم شادمانی در شهر تهران و روستای ارزنه.....

۱۲. ریتزر، جورج (۱۳۸۷)، نظریه جامعه‌شناسی در دوران معاصر، ترجمه محسن ثلاثی، تهران: انتشارات علمی.
۱۳. زارعی متین، حسن؛ سبک رو، مهدی؛ آبی‌اغی اصفهانی، سعید؛ رامین مهر، رامین (۱۳۹۰)، «تأملی بر شادی در پرتو محوریت دینی: مطالعه موردی کارکنان دانشگاه تهران»، چشم‌انداز مدیریت دولتی، شماره ۵: ۹۹-۱۱۳.
۱۴. زین‌آبادی، مرتضی (۱۳۸۷)، «تئوری‌ها و نظریات مربوط به اعتماد اجتماعی در جامعه»، پژوهشنامه پژوهش‌کده تحقیقات استراتژیک، شماره ۱۶: ۳۲-۹.
۱۵. صحرائیان، علی؛ غلامی، عبدالله؛ امیدوار، بنفشه (۱۳۹۰)، «رابطه نگرش مذهبی و شادکامی در دانشجویان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی شیراز»، افق دانش، دوره هفدهم، شماره ۱: ۶۹-۷۵.
۱۶. ضمیری نژاد، سمیه؛ پیلتن، مریم؛ حق‌شناس، مرتضی؛ تیرایی، یاسر؛ اکابری، آرش (۱۳۹۲)، «پیش‌بینی شادکامی دانشجویان بر اساس هوش معنوی»، مجله دانشگاه علوم پزشکی سبزوار، دوره بیستم، شماره ۵: ۷۷۳-۷۸۱.
۱۷. عسگری، پرویز؛ روشنی، خدیجه؛ ابافت، حمیده؛ ضمیری، امین (۱۳۹۰)، «رابطه باورهای مذهبی و شادکامی با بخشودگی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد اهواز»، یافته‌های نو در روان‌شناسی، سال ششم، شماره ۲۱: ۱۱۲-۱۰۱.
۱۸. علی محمدی، کاظم؛ جان بزرگی، مسعود (۱۳۸۷)، «بررسی رابطه بین شادکامی با جهت‌گیری مذهبی و شادکامی روان‌شناختی و افسردگی در دانش‌پژوهان موسسه امام خمینی قم در سال تحصیلی ۱۳۸۶-۱۳۸۵»، فصلنامه روانشناسی در تعامل با دین، سال اول، شماره ۲: ۹۶-۱۰۶.
۱۹. عنبری، موسی؛ حقی، سمیه (۱۳۹۳)، «بررسی عوامل فردی و اجتماعی مؤثر بر نشاط اجتماعی، مورد مطالعه زنان مناطق شهری و روستایی شهرستان دلیجان»، جامعه‌شناسی کاربردی، سال بیست و پنجم، شماره ۱: ۲۶-۱.
۲۰. فرجی، طوبی؛ خادمیان، طلیعه (۱۳۹۲)، «بررسی نقش رضایت از زندگی بر میزان نشاط اجتماعی»، فصلنامه مطالعات جامعه‌شناختی جوانان، سال چهارم، شماره ۱۰: ۸۷-۱۰۲.
۲۱. فضل‌الهی، سیف‌اله؛ جهانگیر اصفهانی، نرگس؛ حق‌گویان، زلفا (۱۳۸۹)، «سنجش میزان و عوامل مؤثر بر شادی دانشجویان پردیس قم دانشگاه تهران»، روانشناسی دین، سال سوم، شماره چهارم: ۸۹-۱۰۸.

۲۲. فلاح، محمدحسین؛ نیک‌فرجام، محمدرضا (۱۳۸۸)، «جایگاه اعتکاف در آموزه‌های دینی و تأثیر آن بر افزایش شادکامی؛ مطالعه موردی دانشجویان دختر دانشگاه یزد»، فصلنامه علوم اسلامی، سال چهارم، شماره ۱۶: ۱۳۶-۱۱۳.
۲۳. کرمی نوری، رضا (۱۳۸۱)، «مطالعه عوامل مؤثر بر شادی و بهزیستی دانشجویان دانشگاه تهران»، مجله روان‌شناسی و علوم تربیتی، سال سی و دوم، شماره ۱: ۴۱-۳.
۲۴. کشاورز، امیر؛ مولوی، حسین (۱۳۸۷)، «بین‌سرزندگی و ویژگی‌های جمعیت شناختی با شادمانی در مردم شهر اصفهان»، مجله مطالعات روان‌شناختی دانشکده علوم تربیتی دانشگاه الزهراء، دوره چهارم، شماره ۴: ۶۴-۴۵.
۲۵. کشاورز، امیر؛ وفاپیان، محبوبه (۱۳۸۶)، «بررسی عوامل تأثیرگذار بر میزان شادکامی»، روان‌شناسی کاربردی، دوره دوم، شماره ۵: ۶۲-۵۱.
۲۶. گیدنز، آنتونی (۱۳۸۰)، پیامدهای مدرنیته، ترجمه محسن ثلاثی، تهران: نشر مرکز.
۲۷. منظری توکلی، علیرضا؛ عراقی پور، نجمه (۱۳۸۹)، «بررسی رابطه بین دین‌داری و شادکامی در بین دانشجویان دختر دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمان»، فصلنامه روان‌شناسی تربیتی، سال ششم، شماره ۱۹: ۴۵-۱۹.
۲۸. نایبی، هوشنگ (۱۳۷۴)، «پژوهش در روانشناسی اجتماعی، سنجش میزان احساس خوشبختی سرپرستان خانوارهای تهرانی»، کارشناسی ارشد، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه تهران.
۲۹. نشاط دوست، حمید (۱۳۸۸)، «نشاط و عوامل مؤثر بر آن»، جامعه‌شناسی کاربردی، سال بیستم، شماره ۱: ۱۱۸-۱۰۵.
۳۰. نشاط دوست، حمید؛ مهربانی، حسینعلی؛ کلانتری، مهرداد؛ پالاهنگ، حسن؛ سلطانی، ایرج (۱۳۸۶)، «تعیین عوامل تأثیرگذار بر شادکامی همسران کارکنان شرکت فولاد مبارکه»، فصلنامه خانواده‌پژوهی، سال سوم، شماره ۱۱: ۶۸۱-۶۶۹.
۳۱. هزارجریبی، جعفر؛ آستین‌فشان، پروانه (۱۳۸۸)، «بررسی عوامل مؤثر بر نشاط اجتماعی (با تأکید بر استان تهران)»، جامعه‌شناسی کاربردی، سال بیستم، شماره ۱: ۱۴۶-۱۱۹.
۳۲. الیاسی، محمدحسین (۱۳۸۵)، «عوامل مؤثر بر شادکامی دانشجویان بسیجی»، فصلنامه مطالعات بسیج، سال نهم، شماره ۳۳: ۳۴-۱۵.
۳۳. یعقوبی، ابوالقاسم (۱۳۸۹)، «بررسی رابطه هوش معنوی با میزان شادکامی دانشجویان دانشگاه بوعلی همدان»، پژوهش در نظام‌های آموزشی، دوره چهارم، شماره ۹: ۸۵-۹۵.
۳۴. یعقوبی، داریوش. خیرخواه، محمد (۱۳۸۷)، «عوامل شادی آفرین در میان بسیجیان»، فصلنامه مطالعات بسیج، سال یازدهم، شماره ۳۹: ۱۴۶-۱۲۱.

35. Adler, M . Fagley, N.S.(2005), "Appreciation: Individual differences in finding value and meaning as a unique predictor of subjective well-being", *Journal of personality*, Vol 73, pp: 412-425.
36. Aghili, M . Kumar, GV (2008), "Relationship between religious attitudes and happiness among professional employees", *Journal of Indian Academy of applied psychology*, Vol 34(Special issue), pp: 66-69.
37. Argyle, R (2001), *The psychology of happiness*, London: Routledge.
38. Bjørnskov, Christian (2008), "Social Capital and Happiness in the United States", *Applied Research Quality Life*, Vol 3, pp:43-62.
39. Chang, Wen-chun (2009), "Social Capital and Subjective Happiness in Taiwan", *international journal of social economics*, vol 36,pp: 844-868.
40. Diener, Ed (2000), " Explaining Differences in Societal Levels of Happiness: Relative Standards, Need Fulfillment, Culture, and Evaluation Theory ", *Journal of Happiness Studies*, Vol 1, pp: 41-78.
41. Dolan, Paul, Tessa Peagood and Mathew white (2008), "Do We Really Know What Makes Us Happy? A review of the economic literature on the factors associated with subjective well-being", *Journal of economic Psychology*, vol 29, pp: 94-122.
42. Duncan, Grant (2010), "Should Happiness-Maximization be the Goal of Government?", *Journal of Happiness Studies*, Vol 11, pp:163-178.
43. Ferriss, Abbott (2002), " Religion and the Quality of Life" *Journal of Happiness Studies*, Vol 3, pp: 199-215.
44. Francis, Leslie (2003), " Religion, personality and happiness", *Journal of Happiness Studies*, Vol 5, pp: 315-333.
45. Glatzer, Wolfgang (2000), " Happiness: Classic Theory in the Light of Current Research", *Journal of Happiness Studies*, Vol 1, pp: 501-511.

46. Inglehart, Ronald (1990), culture shift in advanced industrial society. Princeton. Princeton University Press.
47. Kesebir, Pelin (2008), "In Pursuit of Happiness: Association for Psychological Science", *Perspectives on Psychological Science*, Volume , pp: 117-125.
48. Myers, D.G (2000), "The Funds, Friends, and faith of happy people", *American psychologist*, Vol 55, pp: 56-57.
49. Poortinga, Wouter (2006), "Social Capital: An Individual or Collective Resource for Health?" *Social science and medicine*, Vol 62, pp: 292-302
50. Propp, Julia (2009), "Happiness Research in Economics— A Revolution *Journal of Happiness Studies*, Vol 10, pp: 499–502.
51. Ram, Rati (2010), "Social Capital and Happiness: Additional cross-country evidence", *Journal of Happiness Studies*, Vol 11, pp:409-418.
52. Ryan, R . Deci, E.L. (2000), "The what and why of goal Pursuits: human needs and the self –determination of behaviour", *Psychological inquiry*, Vol 11, pp:227-268.
53. Schimmel, Jorge (2009), "Development as Happiness: The Subjective Perception of Happiness and UNDP's Analysis of Poverty, Wealth and Development", *Journal of Happiness Studies*, Vol 10, pp: 93–111.
54. Seligman, M (2002), *Authentic Happiness*. New York: Free Press.
55. Tkach, C. (2006), "How Do People Pursue Happiness", *Journal of Happiness Studies*, Vol 7: 183-225.
56. Veenhoven, R (2006), "New direction in the Study of Happiness", <http://www.veenhoven.fsw.eur.nl>.